

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 "
četrt leta 2 "
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za peti-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščanja od peti-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Terseglavizem.

„Nova krščanska morala!“

Fr. Terseglav.

Dolga je doba klerikalnih nasilstev in kruta bi bila sodba onega opazovalca, ki bi popolnoma objektivno motril klerikalno pravičnost in resnicoljubnost. Najgostejše blato in najgusnejše izraze poleg najpodlejših sredstev uporablja, da ugonobi onega, ki bi se le upal dvomiti o njih pravičnosti in jim oponirati bodisi v najmanjši stvari.

Toda ni dovolj, da izrablja slučajno last nadvlade, ni dovolj, da izrablja ono, kar si je človeštvo postavilo, da ohranja red in deli enako pravico med vse člane človeške družbe — ne zadovoljuje se; ker naši klerikalci imajo premalo človeškega duha v sebi in jemljejo človeku tudi to, kar mu je dala narava in človeška družba že po vzgoji — jemljejo ugled in krajejo čast.

„Če te kdo krivo blati, ti je dolžnost, da se zagovarjaš — ker resnica ostane zmagovalka laži!“ „Če si spoznal, da si delal komu krivico, pokesaj se; a ne samo kes, temveč popravek krivice ti daje zadoščenje!“ Tako, prijatelj! Le zate ne velja to pravilo, ker ti praviš, da si bojevnik krščanske morale, a pustil si blato, s katerim si nas po krivici obmetaval, ležati na nas, dokler ni samo odpadlo nate. In ko ti dokažemo laž, da si sam to, s čimer nas obmetavaš, tedaj — obmolčiš. Potuhneš se, obmetavaš spet od druge strani nas in uporabljaš — še podležja sredstva. Toda najpodlejša, kar si storil do danes, je to: „Da sam ateist, z ateizmom druge si blatil!“

Lahko bi teoretično pobijali vse napade klerikalizma na nas; ne bi bilo to težko, ker gradivo nam je tu tako ogromno, da bi vsak praktičen slučaj podpril z nebroj dejstvi. Lahko pa tudi rečemo, da ga ni stanu, ki bi bil ravno v tem oziru tako interesovan na početju klerikalizma bodisi v narodnem, kulturnem, demokratskem ali verskem oziru, kakor je to

ravno učiteljski stan. Vse te točke so tako omadeževane od klerikalizma, da kdor pojmi nje, pojmi tudi klerikalizem in ve, med katere škodljivce človeštva mu je prištevati klerikalizem.

Edinole to stališče nas naveda do tega, da branimo sebe, ker v resnici klerikalizem ni niti vreden, da nanj reagiramo. Če nam je kaj svetega na tem mestu, nam je to šola, ki jo moramo varovati pred klerikalizmom, ako ji nočemo prizadeti sami zadnjega udarca. In od kje izvira ono rohenje proti učiteljstvu, nego iz prepričanja, da preko učiteljstva ni mogoče priti do šolstva. Na najpodlejši način si pridobivajo ljudstvo zase; da nam na ostuden način jemljejo ugled in krajejo čast, da zbujaajo s tem sovraštvo v ljudstvu zoper učiteljstvo in mu s tem onemogočujejo vsak dober vpliv bodisi v vzgoji ali šolstvu. In vse naše prizadevanje ostane brezuspešno dotlej, da ljudstvo spozna, na kako brezstiden način mu je klerikalizem zapiral oči, da ni spoznalo resnice. — Spoznati mora ljudstvo to, kar je spoznala že druga inteligenca, a ne pripoznala.

Klerikalizem, ki je močna, mednarodna organizacija, in sicer politična organizacija duhovščine, hrepeni po tem, da uveljavi vso politično moč v ljudstvu in jo združi potem v lastnih rokah. — In nas ne motijo posamezni posvetnjaki, ki sicer delajo za klerikalizem in so navidezni voditelji klerikalnih strank, ker vemo, da jih je privedlo do tega le častihlepe in lastna korist in njim ne velejajo to, kar počenjajo lastni nagibi, temveč so odvisni istotako v početju od faktorja, ki stoji izven našega naroda in to, kar njim določuje meje.

S pomočjo klera izrabljajo posvetnjaki versko čuvstvenost ljudstva v svoje politične namene in s pomočjo posvetnjakov izrablja kler narodnost v svojo politične namene.

Toda ne samo to, da izkorišča verstvo, hoče fanatizovati naše ljudstvo še na hujši način, s tem, da proglašja lastne moralne nauke

za izvirne, postavljene od našega izveličarja Jezusa Kristusa.

Popačiti hoče nauke svete vere, da jih še lažje izrabli v svoje politične namene.

Kdo jo izrablja? — Klerikalec jo izrablja na podlagi klerikalizma in lastnega ateizma!

In ko smo jim ateizem dokazali in ko smo izrabljanje vere v politične namene dokazali — kaj so storili? Molčali so kot grob in se potuhnili kot vsak nepoštenjak, ter svoja lopovstva z blatenjem učiteljstva nadaljevali. Le neznačajnemu, v dnu duše izprijenemu klerikalcu je kaj takega mogoče.

Zadeli smo v ono točko, ki je za klerikalce zmagoslavno orožje, ki pa postane lahko tudi njih pogubonosni meč, če izdajo svoje notranje prepričanje in se pokažejo v pravi luči. Klerikalci, z načelom klerikalizma v svojih srih, izrabljajo versko čuvstvenost ljudstva v svoje egoistične in politične namene, da pri vsaki stvari, ki gre za utrditev politične moči klerikalcev, poudarjajo popolnoma neresnično, da gre le za utrditev vere, da se bojuje le za vero — a so se sedaj izdali.

In oni klerikalni kričarji, ki dandanes največ kriče na Kranjskem o nevarnosti za vero, da so liberalci brezverci, da je učiteljstvo brezversko, da hočejo naprednjaki iztrgati ljudstvu vero iz srca, hočejo vreči Boga iz šole, hočejo uničiti cerkve itd. — ki urejujejo mladinski list „Mladost“, ki je namenjen mladinski vzgoji v krščanskem duhu, na podlagi načel sv. vere; ki ustanavljajo in vodijo klerikalne mladeniške organizacije; ustanavljajo klerikalna izobraževalna društva; organizujejo srednjošolsko dijaštvo; snujejo klerikalna telovadna društva; ki pišejo in sodelujejo v uredništvu „Slovenca“ — oni so ponavadi največji brezverci, so popolni ateisti.

Novo krščanstvo, nove nauke Krista oznanjajo! — kot absolutno resnico — ki je pa do danes še nihče ni slišal in ne čital — oznanjajo, da je Kristus ščeval in zbuja srd v

človeštvu do svojih nasprotnikov; da je zapovedal sovražiti in uničiti svojega nasprotnika. Nova krščanska morala, novi nauki, nova vera — a ker je vera Krista, ker so nauki Krista edino zveličavni, moramo to novo oznanjevanje, ki nima niti sličnosti z nauki Zveličarja, imenovati protiverstvo in to obsojati tembolj, ker ga oznanjujejo klerikalci, ki so, kakor pravijo, prvoboritelji krščanstva.

Novi Terseglavizem se širi v našem narodu. A ne, da bi ga oznanjali pri odraslejših ljudeh — ne, oni ga vcepiljo v srca mladine, da tu zamore pravi socialni duh Zveličarjevih nauk, da ga zatro v mladini in si vzgoje na podlagi nove morale strastne fanatike, ki pa bodo privedli človeštvo do najkrajnjega vandalizma in barbarizma. Toda igranje se z nevarnim orožjem; zakaj opasno početje je zbujaati v mladinskih srih revolucionaren duh, ker lahko se zgodi, da si uniči mladina s tem svojo eksistenco, ako pa dozori v popolnega moža, potem se je bati, da njega hotenje ne postane nasilno in ni izključeno, da se znese ravno nad njim, ki je zbudil to čuvstvo v njega srcu, da se je brez prave podlage in pravega vzroka zbujaalo v njem in se tudi razvilo.

Posnemajte izgubljenega sina; izprijenost, razuzdanost in uživanje slasti življenja, to je današnje geslo klerikalcev v obliki nove krščanske morale! Toda če premislimo, v koliko škodo je to oznanjevanje in opravičevanje dejanj slabjšega sina (glej „Slovenca“ št. 191) z ozirom na moralno vzgojo mladine potem moramo izjaviti, da on, ki je to govoril in potem napisal, ali ni pedagog in ni stvari preudaril, ali pa je popoln brezverec, ne zaupa v nauke Krista, jih hoče predručati, da jih izrabli v svoje egoistično-politične namene.

„Če mladeniči greše v svoji živahnosti, pa posnemajte Kristusa, ki je povedal zgodbo o dveh sinovih, od katerih je imel oče rajši tistega, ki je, čimbolj je bil prej grešil v mla-

LISTEK.

Ob odkritju Volaričevega spomenika.

Spisal Janko Leban.

(Dalje.)

Leta 1889.

I.

(Kratka vsebina: 1. Lucile Podgornikove ocena skladb. 2. dr. Lampe in njega list.)

Kozana 20./II. 89.

Dragi Janko!

Po vrsti! Svakinja ne gre še v Ameriko, torej tudi jaz ne še v Ljubljano! Kedar pojdem, naznanim Ti že.

Štorklja obdarila naji je z lepo deklico — Bogomilo — dne 8./I. opoldne. Zdrava sta mati in dete. Kaj še rata, to ne vem — vse je v božjih rocih! Kdo stavi naravi meje?! Skušaj tudi Ti kaj „zmohati“ — saj zdaj tako še ne veš prav, kako je zakon — sladak(!). Čestitam Ti zopet k „Iskricam“. Vspeh dosegel si duševno in materialno.

Tako je prav: Nadaljuj! Želim Ti večje sreče s Tvojim pisarjenjem, nego jo imam jaz

s svojo lajno. Da so pa naši kolege (osobito taki, koji nosijo „kolegijalnost“ vedno na jeziku) res zelo nekolegijalni, to skušam sam. Kritikovati hoče vsak — osel, nasprotujejo ti na vse načine; ako nočejo podpirati, da bi vsaj ne podirali. Oštej jih! — Lucila*) mi je skladbe vnepila osebno. Bil sem parkrat pri njej, res, odpada mi nje odkritosrčnost in sili me ceniti nje muzikalno znanost in vednost, sosebno glede klavirskih del. Spisala si je opazke — za kritiko — o vsakej skladbi posebe, (poslal sem jej bil 10 Opusov) namreč o moških zb — mešanih zb — samospelih in klavirskih skladbah ter „Od železne ceste“. Meni pa je dala — tudi za javnost — nekako splošno oceno. Naj Ti naveden nekaj stavkov:

— To pot mi je možno z veseljem poročati o najnovejših skladbah V. Skladatelj bil je jako marljiv... Čeravno je v tej zbirki lepo število skladb, vendar je prav malo takih, ki bi ne kazale očitnega napredka. Melodije so pristno glasbene, nekoje take, da se jim ne more vstavljati ne uho, ne sree. Posebe mi je še poudarjati, da kaže V. v teh delih prednost, ki me doslej ni še razvadila

*) Podgornik-Tolomei.

drugod pri Slovencih: Spremljevanje povzdičuje nad jednolične figure... Spremljevanja so prav srečno iznajdena in celo slikovita. Klavirske skladbe se ne dajo pretežno izpeljati in so napravljene za raznoteri okus. — Meni ni znano pri Slovencih nobeno delo, ki bi bilo podobno komadu: Od žel. ceste. To je opereta „in nuce“. Cela priredba se je nad vse posrečila, tekst je ilustriran s prav srečnim humorjem. Ni mi možno verovati, da izvršba komada ne bi dosegla sijajnega uspeha. Ne morem se vzdržati, da bi kar nujnejše ne opozorila čitalnic na ta komad, jaz menim, da ni občinstva, ki bi originalnega komada ne odobraval z najtoplejšo pohvalo. — Želeti je samo; da bi imela poročevalka mnogokrat priliko, soditi o glasb. napredku pri Slov. tako ugodno, kakor je možno pri teh najnovejših delih Volaričevih.

Hočeš še bolj laskave ocene? Ponosen sem na svoje skladbe — toda, dragi mi, samo edino ponosen. Saj veš, kako je z muziko pri nas. Pisal sem Giontiniju gledé izdavanja, oziroma založitve svojih del (se vé, poslal sem mu i oceno Luc. Podgornikove) — a niti odgovoril mi ni. Glasb. matica pa jo tudi kako obrne, da nič mojega ne izda. Jaz tudi ne

morem tiskati v lastno škodo — naj tedaj skladbe doma v kotu s pohvalno oceno vred — plesné!

Opomnim pa Ti še, da sem marsikaj novega napravil, kar ni tudi Lucila še videla, kar bo pa še večje vrednosti. Uboga slovenska glasba! Potrpimo!

Cesar Jožef je dal nekemu vrlemu vojaku penzijo potem, ko mu je krogla odbila — čeljust. Vojak reče: Dokler sem imel zobe, stradal sem, zdaj ko ne morem več jesti, dajejo mi še-le kruha. Ali ni z nami enako?

Kje so naši mogočni narodni voji (tako pravi Levstik, ne pa: voditelji) — kje naši pravični „naprejšpostavljeni“? Neka vrag...?

Od gradiškega slavea ne vem nič — na dve pismi nisem dobil odgovora. Nameravam ga obiskati v dan zborovanja našega „učit. dr.“ t. j. 7. marca. Ali si Ti obiskal Kavsa. Vri dečko! Pozdravi ga zame!

Veseli me, da se potezaš zame tudi javno. Da si g. Dr. Lampetu pisal o meni, zahvaljujem se Ti srčno. Pisal mu bom o stvari, toda s pogojem, da mi vsako novo skladbo pošlje v pretres. Saj on dobi menda vsako novo knjigo ali skladbo kot urednik listov. Meni pač ni mogoče vsega kupovati,

dostni lahkomišelnosti, tembolj pozneje delal za očetovo hišo — dočim mu je bil tisti sin, ki ga je vedno ubogal in vse izvrševal v slepi pokorščini, manj ljub! Tako je govoril voditelj mladine g. Tersegav v Mirnu dne 20. avgusta 1909. l. — Taka moralna vzgoja! Res, edinole mogoč produkt klerikalnega filozofa, ki nima v sebi niti trohice vzgojnega preudarka, da ne uvideva, v kako demoralizacijo privedo lahko mladino taki nauki in taki zgledi. Učiteljstvo pozor! Ne daj na tako nesramen način demoralizovati naše mladine, nastopite vedno s skrajnimi sredstvi, ker ta človek ni le demoralizator mladine in oznanjevalec nove vere izkvarjenega krščanstva, s tem da hoče izpodrinuti ljubezen do sovražnikov in jo nadomestiti s strupenim sovraštvom — on je demagog, in plega tega popolen brezverec, ateist!

Mladina postane narod, in gotovo ni tako naivnega človeka med nami, ki bi upal, da se v polni meri izprija mladina polboljša in ustvari kdaj polnoštevilno dober narod.

Pozor, učiteljstvo obmejnih dežel! Ti ljudje niso zadovoljni, da zastrupljajo naše ljudstvo in mladino po Kranjskem; s krivo vero hodijo tudi preko mej, hodijo na Primorsko in se s svojimi brezverskimi nauki izkušajo uveljavljati tudi na Štajerskem. Javno si upajo oznanjati popolnoma novo krščansko moralo, nove nauke, ki nimajo niti trohice sličnosti z onimi Krista — oni oznanjajo [popolnoma novi Terseglavizem.

Oni izrabljajo socialni duh Zveličarjevih naukov, da se okoristijo samega sebe, da si napolnijo svoje žepe in želodec, a izmozgavajo pri tem naše ljudstvo, ki živi v mnenju, da to, kar stori zanje, bo všteto njemu v zveličanje in da opravlja s tem dobrodelne namene.

Toda mi, ki poznamo dušo tega oznanjevalca „nove krščanske morale“, se ne čudimo njega početju, ker z njim vsi klerikalci nimajo niti trohice vere v krščanstvo, nimajo niti trohice vere v Boga in pristnost naukov njega sinu — Krista.

Priobčili smo v „Obrambnem vestniku“ našega lista štev. 37. pod naslovom „G. Tersegav“ in „Da izvajamo konsekvence na podlagi klerikalnih načel“ dve notici, ki sta jasni priči brezverstvu — ateizmu g. Terseglava in obenem vseh klerikalcev boljše vrste, na kateri se ni upal g. Terseglav niti črhiniti in je z njim molčala vsa klerikalna javnost.

Konstatirali smo brezverstvo teh ljudi na podlagi njih lastnih izjav. — Vse molči — ne upajo si na dan!

Tako je, če se klerikalcu dokaže brezverstvo — potuhne se in molči, da o tem ne bi zvedela širša javnost.

In sedaj pride ta mož in izjavi, da bo spisal v zagovor svojemu govoru v Mirnu celo brošuro — ko smo vendar že popolnoma jasno dokazali, da je on sam istotako brezverec, kakor je bil brezveren ves njegov govor v Mirnu, in ni niti črhnil na to!

Trseglav, ateist prve vrste, in ljubljanski škof, prevzvišeni gospod Anton Bonaventura Jeglič, pripuščata, da se pišejo zagovori in vzgojuje mladina po takih brezvercih, ki javno oznanjujejo krive nauke — pokvarjeno kr-

teba pa imeti vse pred seboj, da človek ve, kaj in kako. Kaj ne? Njegov list sem naročil, dopada mi osobito letošnji.

Kaj delam? V Kozani plešejo vsako nedeljo — no, potem šuma in hruma ne manjka. Godem in skladam vedno — to in šola, pa je dela dovolj. Stanko, čvrst deček mi je v veliko veselje. Časih grem na posete k prijateljem, pa „pasá cajt“. Pijem ga po kapljici, to je tudi nekaj. Soboto 23. t. m. ob 6. uri zvečer bo imelo braln. društvo ples — sviral bo krminski septet. Nadejam se veselega večera, „Debeli četrtek“ oženimo „Slov. Jez.“ s Ciril-Metodovo podružnico v Biljani, bo prijeten poldnev. Na debelence“ bo v Cerovem „beseda“, pri kateri imam govor, tedaj zopet lep dan.

Na pust bom plesal, „da se bo kadilo“ — no, potem je post. Vidiš, da ni tako napačno življenje pri nas. Seve — evenka ni nikdar dovolj! Upam pa dobiti v kratkem podporo od okr. šol. sveta. Tudi ne bo napačno. Kaj pa Ti? — Kaj sproga? Kdaj se vidiva? Pri zborovanju v Šenpetri 7./III.? Odgovori.

Nadejam se, da si zadovoljen z današnjim listom: redko, pa dobro! Vse dobro Ti

ščansko moralo in vse to pod patronanco prvoboriteljev vere!

G. Terseglav! Vaše besede, ki ste jih izgovorili dne 25. marca 1908. l. in smo jih priobčili v svojem listu štev. 37., pričajo dovolj jasno o Vašem notranjem verskem prepričanju in ateizmu — ne potrebujemo nikakih zagovorov kar se tiče Vašega krivoverskega govora v Mirnu, ker vemo, da bo brošura ali pisana v duhu, ki ne odgovarja Vašemu notranjemu prepričanju, ali pa nov izbruh Vašega protikrščanskega mišljenja in nova slika Vaše duše.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca septembra K 184.441'27.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Nepristranost na deželni meščanski šoli v Celju.

„Narodni Dnevnik“ piše: Ravnatelj Paulu ni dala letos pri vpisovanju učencev na deželno meščansko šolo v Celju miru politična žilica. Ako se mu je zdelo, da kateri dečko ni vedel gladko nemški, ga je takoj zavrnil in delal svoje opazke. Mi g. ravnatelj odločno povemo, da je deželna meščanska šola v Celju namenjena Slovincem in Nemcem in da torej ne gre neopravičeno zavračati slov. dečkov, ki so sicer, kakor kažejo učni uspehi, zmeraj pridnejši in boljši kot nemški. Tako postopanje deželnega uradnika proti domačemu prebivalstvu je, milo povedano, nesramnost.

Nadalje poroča isti list:

Z ozirom na našo notico o zgorajšnji zadevi smo po daljši informaciji dognali, da je bilo res precej slovenskih dečkov zavrženih, da pa je tudi več nemških dečkov iz nemške mestne ljudske šole padlo pri sprejemnem izpitu. Zaradi tega se ne more govoriti o kaki pristranosti pri sprejemu na deželno-meščansko šolo, kar s tem vzamemo na znanje. Pač pa je res, da moramo tembolj zahtevati slovensko meščansko šolo, ker veliko slovenskih dečkov ne more priti v to deželno meščansko šolo edinole zaradi slabega znanja nemščine.

Opomba uredništva: Ta zahteva je popolnoma opravičena! Slovenska mladina v slovensko šolo!

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

želi ter v ime svoje in Francke srčno pozdravlja Tebe in gospo ves

Tvoj Dreje.

Zvonček dobiš v teku enega tedna! Res!

II.

(Kratka vsebina: 1. Obisk pri Gregorčiču. 2. Spisi humoristični Volaričevi.

Dragi Janko.

Pričakoval sem Te v Št. Peter, a zaman. No, povedal si, zakaj nisi prišel. Že Kavs mi je pisal, da si bil pri njem, kar me jako veseli. Menim, da si bil zadovoljen v Šmarji. Tudi prav praviš, da je Kavs blaga duša. Ni duhovit in niti kak odličen talent, toda odkritosrčen, dober fant. Čudim se pa, da se Ti je zdel tožen. Navadno je on jako vesel, smeje se iz srca — jaz se vedno smejem njegovemu smehu, kedar sva vkupe. Morda se je izpremenil, kar se nisva videla. Kdo ve, kaj človeka večkrat tare? — Poljšak je vrl narodnjak, značaj njegov mi dopade; prikupil se mi je takoj prvi dan, ko sva bila s Kavsom pri njem. — Kar praviš o „krasotici“ — to Ti verujem, saj se je i meni zgodilo tako. Škoda, da je navezana taka ženska na ono — tnal!

Dr. Lampetu nisem še nič pisal, a mu

Narodno obrambno delo.

Na shodu narodno-radikalnega dijaštva v Ljubljani je poročal jurist Brunčko o narodnem obrambnem delu.

Podajemo tu glavne točke:

Kakor hitro smo se zavedali Slovenci svoje narodnosti, smo prišli v konflikt s svojimi sosedi. Enakopravnost je za Slovence samo na papirju. Da morejo še uspešnejše nas pritiskati, so ustanovili Nemci svoj „Schulverein“, ki se je — spočetkoma navidezno samo kulturno društvo — kmalu prelevil v germanizatorsko organizacijo. Kmalu na to je nastal v Berlinu „Alldeutscher Verband“, centrala pomenčevanja, odkoder se vsako leto siplje k nam po 200.000 nemških mark. Potem so zrasla gospodarska društva: Böhmerwald-Bund in Südmarka. Nemcem so se ustavili prvi Čehi s svojo „Šolsko Matice“ ter „Severočeško“ in „Pošumavsko jednoto“, društvom „Komensky“ itd. Potem so prišli avstrijski Poljaki in nazadnje Slovenci s svojo „Družbo Cirila in Metoda“. Slično društvo imajo Hrvati v Istri.

Referent govori nato o nedostatkih našega narodnega obrambnega dela Cirila-Metodove družbe, ki ne zadostuje več, ne more paralizirati delovanja „Südmarke“. Za vsako posamezno posestvo se je treba bojevati. Za teritorijalen boj gre. Povsod se decentralizira narodno obrambno delo, nastajajo podružnice z lastno iniciativo. Voditi je treba natančno statistiko, izdelovati mape. Skrajni čas je, da se tudi mi bolj v tem delu organiziramo, saj je manjšinsko vprašanje za nas eksistenčno vprašanje. Tudi mi moramo hoditi za zgledom od drugih, tudi mi moramo ustanavljati „Narodne svete“, sestaviti načrte narodnega obrambnega delovanja, le na ta način bomo dosegli sistematičnih in trajnih uspehov. Ideje narodne obrambe se moramo oprijeti vsi brez razlike stanu in prepričanja. Voditi moramo natančen pregled nad svojo in nasprotnikovo silo, študirati moramo podrobno izseljevanje in priseljevanje našega nasprotnega življa in polagoma pripraviti vseslovenski narodni svet. Naša rešitev je edino-le v intenzivnem smotrenem in skupnem delu.

V debato so posegli številni udeležniki shoda. Hawzik je omenjal češkega narodnega obrambnega dela. Dr. Fetiš-Frankheim je govoril o ljuskem štetju in je priporočal privatno ljudsko štetje. Potovalni učitelj Ante Beg je pozival k sodelovanju pri sestavi narodnega katastra.

Nato je prevzel besedo tehn. Mačkovšek, ki je referiral o statističnem problemu Slovencev. Podlaga njegovega referata so pred vsem štetja centralne statistične komisije. Ta štetja niso povse pravilna. Če hočemo govoriti o napredovanju in nazadovanju Slovencev, se moramo ozreti na druge narode v Avstriji. Rezultat tega primerjanja za nas ni razveselje, je skoro obupen. Slovani smo relativno najbolj padli, posebno l. 1900. Kje tiče vzroki?

Imamo število otrok do 10 let pod normalo. Da se Slovenci tako malo množimo, so vzrok slabe gmotne razmere. Najbolj smo nazadovali na Primorskem, potem na Štajerskem in na Koroškem, edino na Kranjskem je prirastek.

bom v kratkem. — Čestitam vaovič k dobremu uspehu z „Iskricami“, ter me veseli, da si se oglašil tudi k „Družbi sv. M.“

Tam lahko uspešno deluješ, osobito ker se mi zdi, da znaš pogoditi stvar v ljudskem duhu in pri prostemu narodu umljivo in primerno. A tudi plačajo Ti, ako sprejmejo — pa bo Janko pohajkoval o počitnicah. Dr. Sketa visoko cenim. Poznam ga iz njegovih spisov v Kresu.

Zdaj pa kaj o meni. — Šel sem bil pe-pelnično sredo skozi Renče na Gradišče. Gregorčič me prijazno sprejme. Ostal sem pri njem do jutraj ter sem potel, šel k zborovanju v Št. Peter.

Pila sva do punctum polnoči izvrstno kapljico in se pogovarjala o mnogočem. Da je bil ta večer zelo lep in prijeten, ni mi treba posebno povdarjati. Zvedel sem marsikaj zanimivega. Glavna stvar pa je bila ta: Pesnik mi je pisal že teden dni poprej, da mi hoče priskrbeti I. mesto na šoli družbe sv. Cirila in M. v Trstu, ako bi hotel sprejeti to službo. Odgovoril sem: da. Na to je on pisal v Ljubljano voditeljem družbinem in Ti so bili s tem zadovoljni, rekel bi veseli.

Pri Simonu imel bi jaz izvedeti razmere

Velika rak-rana je izseljevanje, vzame nam najboljših ljudi. Kdor se vrača, pride bolan, star in nikomur več ne more koristiti. Izgubljam ljudi in zemljo. Bojevati imamo tri bitve; ob Dravi, v mestih in ob morju. Nismo pa pripravljeni. Referent se nato peča z razmerami v posameznih krajih. Zavedati se moramo svoje sile in potem pridemo do velikih manjšin v Gradcu in Celovcu ter do slovenske večine v Trstu. Verjumo v bodočnost našega naroda.

Klerikalci v Belgiji!

V Belgiji so klerikalci 25 let na krmilu državne uprave. Takoj l. 1884. so odpravili liberalni šolski zakon iz l. 1879. l. 1885. je izginilo izmed 1933 državnih ljudskih šol 877, zato pa je dobilo 1465 duhovniških pravico javnosti. l. 1902. je bilo na šolah 3708 neizpranih učiteljev, danes jih je že okolo 4500. Samo od leta 1902. do 1905. je vstopilo 390 izobraženih ljudi v šolsko službo. V treh letih se je število učiteljev-duhovnikov povečalo od 8696 na 10351, to je za 19%. In kaj uče ti ljudje? Samo veronauk, življenje svetnikov in utrjevanje v veri, dočim se drugi predmeti zanemarljavo kot docela odveč in brezverski.

V Belgiji še danes ni šolske obveznosti. V nekem bruselskem predmestju ne pohaja šole izmed 10.671 otrok med 6. in 12. letom starosti celih 3200! V vsi Belgiji je nad 150.000 otrok, ki nikdar ne vidijo od znotraj šole! Najslabše je v flemških provincih, kjer je najmočnejša trdujava prave vere. Pri naboru l. 1906. se je tam izkazalo, da je izmed 1000 nabornikov bilo jih je le 84, ki so izdelali ljudsko šolo, 180 jih je pa bilo, ki niso znali ne brati ne pisati. Za dva odstotka je šla izobrazba ljudske šole nazaj v petindvajsetih letih.

Take razmere so klerikalcem všeč, zato pa jim je toliko ležeče na tem, da bi povsod dobili vso oblast v roke in da bi ljudstvo ostalo v nevednosti, ker le v kalnem morejo klerikalci ribariti, kakor in kolikor se jim ljubi.

Društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“.

VII. občni zbor.

Ta se je vršil dne 11. septembra t. l. ob 9. uri dopoldne v Ferdinandu v Gradcu. Udeležilo se ga je 130 članov in mnogo gostov. Zborovalce je pozdravil predsednik Slana, tajnik Eichmeyer pa je podal poročilo o zadnjih dveh letih. Iz tega posnemljemo: 18 članom se je izplačalo 25.920 K (proti 23.500 kron v istem razdobju prej.) Skupna vsota izplačanih podpor znaša okroglo 100.000 kron, čeprav društvo obstoji šele 13 1/2 let. Rezervni zaklad je narastel nad 10.200 K. Upravni stroški so znašali le 4-4% vplačanih doneskov. Število članov ni zaradi slabega gmotnega stanja članov in iz drugih vzrokov posebno

Dalje v prilogi.

natančneje. Razvidel sem da bi imel lahko čez tisoč dohodkov na leto. Vse prav in dobro. Toda 2 stvari sta me motili:

1.) V slučaju bolezni (kdo ve, kaj in kdaj zadane človeka?) ne bi imel plače. (Zlodja, saj bi moral potem skočiti v morje!)

2.) Mesto bode sčasoma, morda celo v kratkem prisiljeno vsled postave sprejeti to šolo v svoje področje — a kdo me zagotovi, da obdrži mestno lahovsko starešinstvo tudi učiteljsko tedanje osebe. Nobeden ne. — No, zato pa nimam velikega veselja do omenjene službe, ker — dasi dobra — ni gotova. A boljše „malo, pa gotovo“, nego veliko nestalnega. Ali nimam prav?

Sicer pa mislijo gospodje v Ljubljani še zdaj, da pojdem v Trst ter pričakujejo mojih dokumentov — kajti rekli so mi, da gotovo dobim, naj le vložim prošnjo, četudi je termin razpisa že pretekel. Tudi so zadovoljni, da bi nastopil šole s prihodnjim šolskim letom, ne kakor je bilo rečeno: o Veliki noči. — A jaz ne grem. Čakal bom pa druge „sreče“. Morda je Bog odločil tudi meni kako zrno dobrote; čakajmo!

V „Soči“ si bral, da „me izgube“. To je pisal Žnidarčič, ker je zvedel o omenjeni